

פח:

השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא

מסורת הש"ס

עין משפט
גר מצוה

(א) [לקמן כג.] (ב) כלה י:ג
מפירות פ"א (מ"ה).
(ג) [פי' חו"ט] זכיתו חז:
ד"ה כל חלה וחו"ט חולין
כג: ד"ה ופ"א (ד) [דברים
ס"ג.] (ה) [מג"א] כלה לא
מלאכי מפרש דק פסוקין
דהכא מפרש מפי ר' אפי
ק"ו. (ו) [ג"ל] לון וי"ה
מפ"י ע"י רש"י.
(ז) [דברים ס"ג.] (ח) [כ"ז
נראה מייחז' ס"ה] וי"ה חו"ט
קישוקין טו: ס"ה חמר
ק"ל.

הגהות הב"ח

(א) חו"ט ד"ה ע"י וכו'
עד שחלה נעמה אינו
חייב אלא על גמרה
מיבעי ליה:

גליון הש"ס

ת"מ ד"ה ומה וכו' ק"ו
שאינו אמת. ט"ו קדושין
דף טו ע"ב חו"ט ד"ה
ח"ק יב"לנה וע"ן כש"י
בבב"ב דף ט"א ע"ה ד"ה
שליש טע"ו:

מוסף רש"י

איהו גורגן למעשרות.
לעיל מינה איירי בפירות
וקאמר אימתי גמר מלאכתו
ליקבע למעשר וביצה י:ג.
משפיקסו. משטעל פיקס
שלקו ויהא ממון פ"ח
כדאש' כמו ש"ס ממוחז'ס
וטפל מלאכי כשמיחז'ס
(מ"ח).

עשר העשר ואכלת. מרי קראי דסמיכי להדדי: אלא כנפשך למאי
אסא. הואיל וגבי לוקח נמי פטור פועל ל"ל קרא: אס חסמת.
קל"ט דמיס שלא לאכול או בחזקה: פטור. מלאו דלא מחסודו
ולא חילף מינה לחיובא מקל וחומר כדלקמן: איכסו גורגן של

פירוס למעשרו. שיהא קרוי גורגן
וגמר מלאכה לאסור ביה אכילת
עראי: משפיקסו. (ו) מפרש במסכת
ביצה (משטעל פיקס שלקו והוא
פרט הגדל כדאש' דבטוק צו ולאחר
זמן הוא נופל בתלוש: עד שפיקסו
מיבעי ליה. הואיל ולאשמועינן אלא
דאף בית אינו קובע עד שפיקסו
הכי איבעי ליה למיתני והשחא דתניא
משפיקסו לאשמועינן אלא דמשפיקסו
נחמיינו בכל מקום שהן: ה"ג גורגו
למעשר להחייב עליו משום טבל
משפיקסו מלאכתו ואינו גמר מלאכתו
מלאכה הכנסתן: מאי לאו כשדרי
ומאי הכנסתו כדרימו ואספיקו לכרי
(ו) לשום כניסו: לא הכנסתו לביה.
ולשון כניסה הוא: כי קאמר ר' ינאי.
בב"ב קובע: כענינים וויס'ס. העומדין
לאכילה ופ' הן ככלל תבואה ומעשר
שלקו מן המורה וכו' וכו' דלא בני גורגן
יניהו כניסתן לביה קובעתן שאין
להם קביעות אחר: אכל מעין וכו'.
והדאמר בעלמא (פסחים דף ט.) גבי
חבר שמת והיית מגורה מליאה פירות
מעיקרא אימור דלא טבול כרבי
אזשיעא דאמר אדם מעריס על
תבואתו וכו' לית ליה האי תירוצא
אלא אפי' בחטין ושערין נמי
אמרה רבי ינאי: שור כסלו. לא
מחוס'ס שור כדשי"ס: שאינו אוכל
במחוכר. כלומר דלא אשכחן ליה
כדריא: שאס'ס מלווה להחיוסו. ומי
אחיך עמך: קמה קמה. כי תבא
במת רעך על קמת רעך: לכסף.
לשאל הענינים ותבירו בלגרין דהוה
מלאכתו בתלוש: אדם שאינו אוכל
כסלו. כלומר דלא אשכחן קרא
כדריא: אס אינו ענין לאדם
במחוכר. דמחד מייניהו נפקא:
מכרי

כי תבא בכרם רעך מי לא עסקינן יששכרו לכתף ואמר רחמנא ליכול שור
במחוכר מנ"ל קל וחומר מאדם ומה אדם שאינו אוכל בתלוש אוכל
במחוכר שור שאוכל בתלוש אינו דין ישאוכל במחוכר מה לאדם שכן
אתה מצווה להחיותו תאמר בשור שאי אתה מצווה להחיותו ויהא שור
מצווה להחיותו מקל וחומר ומה אדם שאי אתה מצווה על חסימתו אתה מצווה
להחיותו שור שאתה מצווה על חסימתו אינו דין שאתה מצווה להחיותו ארך
קרא יוחי אחיך עמך אחיך ולא שור ואלא שור במחוכר מנולן אמר קרא רעך
רעך ב' פעמים אם אינו ענין לאדם במחוכר תנהו ענין לשור במחוכר רבינא
אמר לא אדם בתלוש ולא שור במחוכר צריכי קראי דכתי' לא תחסום שור בדישו
מכרי

דחתם ליכא למיטעי כי הכא אי נמי התם נקט משפיקסו לאפוקי ממ"ד דתניא חבר הכי משפיקסו
ומשפיקסו אלא לאפוקי מוסס בן ארבעים יום א"ג אידי דתנא משירד לצור לכך נקט ככולהו כן:

כי קאמר רבי ינאי ביתים וענבים דלאו בני גורגן נינהו. ואע"ג דתירוש ויזהר כמיב (דברים יד) והיינו לאחר שדרכן לעשותם יין
ושמן ר' ינאי מייירי בשאין דעתו לדרכן אלא לאכול כן דחייב לעשר מן התורה ברחיית פני הבית אע"ג דבפסוק לא מנינו אלא
תירוש ויזהר דגן אין רגילות לאכול כשגבילם ולכן לא מחייב לעשר אלא עד שמתמר:

ומה שור שאינו אוכל במחוכר. במסקנא דריש דשור אוכל במחוכר והשחא אכתי לא מסיק אדעמיה וכלאו הכי לא קאי האי ק"ו
ויאס'ס תאמר אמאי עבדי ק"ו שאינו אמת לפי המסקנא הוה ליה למיעבד ק"ו ומה שור שאי אתה מצווה להחיותו אוכל כו'
יש לומר דניחא ליה לעשות קל וחומר מאכילה כשעת מלאכה שחא ללמוד:

מאי אאו משפיקסו בשדה. לא מני לטויי מדרבנן הוי כדמוכח
בסוף המביא (כדי י"ן] וביה דף לה.) דלפי' מדרבנן לא
קבע בגמר מלאכה לחודה דכתר גמר מלאכה צעין שבת וחזר
ומקל לקבוע ואס תאמר אדפרין מיניה לר' ינאי ור' יוחנן תקשה

יעשר תעשר ואכלת ואלא מוכר תבואת
ורעך ילא לוקח אלא מדרבנן וקרא אסמכתא
בעלמא אלא כנפשך למאי אתא לכדתניא
א"כנפשך מה נפשך אם חסמת פטור ד'אף
פועל אם חסמת פטור מתיב מר וזוטרא
איזהו יגורגן למעשרות בקישואים וברלועים
משפיקסו ואמר רבי אסי משינטל פיקס
שלקו מאי לאו משפיקסו אפי' בשדה לא
משפיקסו בבית אי הכי משפיקסו עד
שיפיקסו מיבעי ליה אי הנא עד שיפיקסו
ה"א עד דגמר לפיקוסיהו קמ"ל משפיקסו
מכי אתחולי פיקוסיהו מתיב מר וזוטרא
בריה דרב נחמן גורגו למעשר לחייב עליו
משום טבל משתגמר מלאכתו ואיהו גמר
מלאכתו מלאכת הכנסתן מאי לאו הכנסתן
אפילו בשדה לא הכנסתן לבית זה הוא גמר
מלאכתו ואיבעית אימא כי קאמר רבי ינאי
ביותים וענבים דלאו בני גורגן נינהו אבל
חטין ושערין גורגן כדריא כתיב ביה
אשכחן אדם במחוכר ושור בתלוש אדם
בתלוש מנולן קל וחומר משור וימה שור
שאינו אוכל במחוכר אוכל בתלוש אדם
שאוכל במחוכר אינו דין שאוכל בתלוש
מה לשור שכן אתה מצווה על חסימתו
תאמר באדם שאי אתה מצווה על חסימתו
ויהא אדם מצווה על חסימתו מקל וחומר
משור ומה שור שאי אתה מצווה להחיותו
אתה מצווה על חסימתו אדם שאתה מצווה
להחיותו אינו דין שאתה מצווה על חסימתו
אמר קרא כנפשך כנפשו של פועל מה
נפשו אם חסמתו פטור אף פועל אם חסמתו
פטור ואלא אדם בתלוש מנולן אמר קרא
קמה קמה ב' פעמים אם אינו ענין לאדם
במחוכר תנהו ענין לאדם בתלוש ר' אמי
אמר אדם בתלוש לא צריך קרא כתיב

מאי אאו משפיקסו בשדה. לא מני לטויי מדרבנן הוי כדמוכח
בסוף המביא (כדי י"ן] וביה דף לה.) דלפי' מדרבנן לא
קבע בגמר מלאכה לחודה דכתר גמר מלאכה צעין שבת וחזר
ומקל לקבוע ואס תאמר אדפרין מיניה לר' ינאי ור' יוחנן תקשה
מיניה על המשנה שמלרכיה חזר אחר
גמר מלאכה בסוף המביא כדי י"ן
(שס) וי"ל דהוה מני למימר וליטעמין
אי נמי דשחא קישואין ודלועין בני
גורגן נינהו כמו חטין ושעורים ולכן
אין קשה על המשנה דמלרכיה חזר
דליכא לאוקמה במידי דלאו בני גורגן
ולא פריך אלא על ר' ינאי ור' יוחנן
דלפילו בחטין ושעורים מזכיר חזר
ולבסוף כי משני אי בעית אימא
דכרי ינאי לא מייירי אלא ביותים
וענבים משני נמי פירכא דהכא:
לא משפיקסו בבית. אין לפרש
משפיקסו כשדה ואחר כך
הכניסו לבית דהא לישנא לא משמע
הכי ועוד דפריך עד שפיקסו מיבעי
ליה פירוש דהוה משמע דלפילו
הכניסו בבית אינו חייב במעשר
עד שפיקסו אלמא ה"פ משפיקסו
בית הניב ומינה כיון דהכניסו
לבית קודם גמר תקנה אמאי חייבים
מ"ש ממכניס תבואה בזמן שלה
דלמר ר' אזשיעא (פסחים דף ט.)
דפטור מן המעשר ואין לומר דהא
דקאמר רבי אזשיעא דין שמהא
בזמנו אוכלת ופטורה מן המעשר
היינו קודם מירוח דל"כ אין זו
הערכה ועוד צ"ק דפסחים דף ט.
ושם פריך ואין ספק מוליא מידי
ודאי (והמתן] והמתן] חבר שבת
והיית מגורה מליאה פירות אפילו
הס בני יומן הרי הם בחזקת מתוקנין
(ו) דמסקה על חבר) כי והא התם
דודאי טבל ספק עשירינהו ספק לא
עשירינהו וקאמי ומוליא מידי
ודאי ומשני התם ספק וספק הוא
דאימור עבדי כד' אזשיעא ואס
היה לריך לעשירינהו אחר מירוח
מאי קאמר דלפילו עבדי כר' אזשיעא
השחא שסם ממורחיס חייב במעשר
ואמאי הוה בחזקת מתוקנין יש לומר
דודאי חטין ושערין שדרכן למרמן
כשדה ולכניסו לבית ממורחיס אין
מחויבים במעשר אלא כר' ראו פני
הבית ממורחיס אכל קישואין ודלועין
רגילות להכניסו בבית עם הפיקוס:
עד שפיקסו מיבעי ליה. וכן דייק
בסוף פ"ק ארבע מיתות
(פסחים דף ט.) א"ב עד שמהא
נערה (ו) מיבעי ליה ואס תאמר
שליה ר' ישמעאל צע"ו (דף ט.) ושם
ד"ה ר"ע) דלמר ר' עקיבא משפיקסו
עד שפיקסו מיבעי ליה לאפוקי מתגא
קמא דאומר משירד לצור יש לומר

דחתם ליכא למיטעי כי הכא אי נמי התם נקט משפיקסו לאפוקי ממ"ד דתניא חבר הכי משפיקסו
ומשפיקסו אלא לאפוקי מוסס בן ארבעים יום א"ג אידי דתנא משירד לצור לכך נקט ככולהו כן:

כי קאמר רבי ינאי ביתים וענבים דלאו בני גורגן נינהו. ואע"ג דתירוש ויזהר כמיב (דברים יד) והיינו לאחר שדרכן לעשותם יין
ושמן ר' ינאי מייירי בשאין דעתו לדרכן אלא לאכול כן דחייב לעשר מן התורה ברחיית פני הבית אע"ג דבפסוק לא מנינו אלא
תירוש ויזהר דגן אין רגילות לאכול כשגבילם ולכן לא מחייב לעשר אלא עד שמתמר:

ומה שור שאינו אוכל במחוכר. במסקנא דריש דשור אוכל במחוכר והשחא אכתי לא מסיק אדעמיה וכלאו הכי לא קאי האי ק"ו
ויאס'ס תאמר אמאי עבדי ק"ו שאינו אמת לפי המסקנא הוה ליה למיעבד ק"ו ומה שור שאי אתה מצווה להחיותו אוכל כו'
יש לומר דניחא ליה לעשות קל וחומר מאכילה כשעת מלאכה שחא ללמוד:

כי קאמר רבי ינאי ביתים וענבים דלאו בני גורגן נינהו. ואע"ג דתירוש ויזהר כמיב (דברים יד) והיינו לאחר שדרכן לעשותם יין
ושמן ר' ינאי מייירי בשאין דעתו לדרכן אלא לאכול כן דחייב לעשר מן התורה ברחיית פני הבית אע"ג דבפסוק לא מנינו אלא
תירוש ויזהר דגן אין רגילות לאכול כשגבילם ולכן לא מחייב לעשר אלא עד שמתמר:

ומה שור שאינו אוכל במחוכר. במסקנא דריש דשור אוכל במחוכר והשחא אכתי לא מסיק אדעמיה וכלאו הכי לא קאי האי ק"ו
ויאס'ס תאמר אמאי עבדי ק"ו שאינו אמת לפי המסקנא הוה ליה למיעבד ק"ו ומה שור שאי אתה מצווה להחיותו אוכל כו'
יש לומר דניחא ליה לעשות קל וחומר מאכילה כשעת מלאכה שחא ללמוד:

כה א מ"י פ"ב מה'ג
מעשר הלכה א וטור
י"ד ס' שלא ספ"י פטור:
כ"ו ב מ"י שם הלכה ב
(וטו"ע י"ד ס' שלא
ספ"י פ"ב):
כ"ו ג מ"י פ"ב מה'ג
שפירות ה"ל ב סמג
ע"ן לא ניש"ע ח"מ ס'
ש"ל ספ"י א':
כ"ח ד ה"ה מ"י פ"ג מה'ג
מעשר ה"ל מ (ש"ר)
י"ד ס' דלא ספ"י פ"ג):
כ"ט ו ט"ש"ע ח"מ ס'
ש"ל ספ"י א':
ל ז מ"ה מ"י פ"ג מה'ג
שפירות הלכה א סמג
לאין קפ"ד ניש"ע ח"מ ס'
ש"ל ספ"י א':

תורה אור השלם

- 1 עשר חששך את כל
תבואת וירעך וירצא
השדה שנה שנה
ואבלת למנו ין אלהיך
במקום אשר יבחר לשכון
שמו שם מעשר דגןך
חירוףך וירעך וברצת
בפרך רחמנך למנון
תלמד לחיאה את ין
אלהיך כל היום:
דברים י"ב כג
2 כי תבא בכרם רעך
ושבע ענבים כנפשך
שבעך ואל' בליך לא
תתן: דברים כג כה
3 כי תבא בקמת רעך
וקטפת מליית בידך
וחרמש לא תתן על
קמת רעך: דברים כג כו
4 אל תקח מתאו שך
ותרבית וריאת טאליוך
ודי אחיך עמך:
ויקרא כה לו
5 לא ותחסש שור
כדריש: דברים כה ר